

Γεωργουλή, Σ. (2016). Η φιλοσοφία και γενικές αρχές για τη διδασκαλία των μουσικών οργάνων στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής για τα Μουσικά Σχολεία (2015). Στο Μ. Κοκκίδου & Ζ. Διονυσίου (Επιμ.), *Μουσικός Γραμματισμός: Τυπικές και Άτυπες Μορφές Μουσικής Διδασκαλίας-Μάθησης (Πρακτικά 7ου Συνεδρίου της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση)* (σσ. 142-150). Θεσσαλονίκη: Ε.Ε.Μ.Ε.

Η φιλοσοφία και γενικές αρχές για τη διδασκαλία μουσικών οργάνων στο νέο Πρόγραμμα Σπουδών Μουσικής για τα Μουσικά Σχολεία (2015)

Στυλιανή Γεωργουλή
Σχολικός Σύμβουλος Μουσικής ΔΔΕ Β' Αθήνας
stellasyb@gmail.com

Περίληψη

Για τη διδασκαλία μουσικών οργάνων στο Μουσικό Σχολείο, στο Νέο Πρόγραμμα Σπουδών (2015) βασιστήκαμε σε έξι γενικές αρχές: Μίμηση, Άσκηση, Προσωπική έκφραση, Διαφοροποιημένη παιδαγωγική, Διαθεματική / διεπιστημονική προσέγγιση, Αξιολόγηση. Εισάγουμε την καινοτομία του αυτοσχεδιασμού / σύνθεσης στο μάθημα του οργάνου, που δημιουργεί συνθήκες ανακαλυπτικής μάθησης για τον μαθητή, ενώ υπηρετεί τον θεμελιώδη στόχο της τέχνης, την προσωπική έκφραση. Η μοναδικότητα του ατομικού μαθήματος του μουσικού οργάνου μέσα στην ελληνική σχολική πραγματικότητα, δίνει παράλληλα την δυνατότητα για εναλλακτικά σχέδια δράσης, διδακτικά σενάρια και ποικιλία στρατηγικών ώστε ο κάθε μαθητής να ξεδιπλώσει τις δημιουργικές του δυνάμεις. Η μουσική ως κοινωνικό φαινόμενο τοποθετεί το μάθημα στον χώρο και χρόνο, για παράδειγμα τα μουσικά όργανα αποτελούν πεδίο ερευνητικών εργασιών - project - συγκεράζοντας εποχή, τεχνολογία και κοινωνική ανάπτυξη. Η αξιολόγηση διαθέτει ποικιλία στρατηγικών και εργαλείων προκειμένου να αξιολογηθούν όλοι οι στόχοι, οι διαδικασίες και τα περιεχόμενα του Προγράμματος Σπουδών.

Λέξεις κλειδιά: μουσικό σχολείο, ατομικό μάθημα οργάνου, έκφραση, διαφοροποίηση, διαθεματικότητα, αξιολόγηση

Yeorgouli-Bourzoukos, S. (2016). The curriculum (2015) for music instruments in the Greek specialist Music Schools: Philosophy and principles. In M. Kokkidou & Z. Dionyssiou (Eds.), *Music Literacy: Formal and Informal Ways of Music Teaching-Learning (Proceedings of the 7th International Conference of the Greek Society for Music Education)* (pp. 142-150).
Thessaloniki: GSME.

The curriculum (2015) for music instruments in the Greek specialist Music Schools: Philosophy and principles

Styliani Yeorgouli-Bourzoukos
School Inspector for Music, Athens
Stellasyb@gmail.com

Abstract

Musical instrument instruction in the Greek Music School new curriculum (2015) follows these principles: Imitation, Practice, Personal expression, Differentiation, Integrated / interdisciplinary knowledge. The two first principles are accepted and widely used ways of learning music. Concerning personal expression which is the fundamental aim of music education, the New School Curriculum introduces improvising / composing as teaching and learning technique for all levels. This is an innovation for Greek music education, as improvising was traditionally an end rather than a means of the educational process in music. Teaching every student individually necessarily follows the principles of differentiated pedagogy, implying a variety of alternative teaching scenarios which enable each student to respond, to learn and flourish creatively. Last, teaching music in context goes further than playing music meaningfully. It provides an excellent opportunity for integrated knowledge, such as research projects which bring together style of the era, technology and social - economic development.

Keywords: music school, instrument instruction, expression, composing, differentiation, teaching in context

*Τίς η τέχνη, ἥς το κιθαρίζειν και το άδειν και το εμβαίνειν ορθώς ;
Μουσικήν μοι δοκείς λέγειν (Πλάτων)*

Ποια τέχνη κάνει αυτός που παίζει όργανο, τραγουδάει και χορεύει σωστά / έχει ρυθμό; Βλέπουμε ότι ήδη στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό τρεις είναι οι βασικές δραστηριότητες που περιγράφουν την μουσική, και «το κιθαρίζειν» είναι καθοριστικής σημασίας: για να μάθεις μουσική, μαθαίνεις να παίζεις όργανο, να τραγουδάς και να συμβαδίζεις με την ροή της μουσικής ή του χορού.

Η φιλοσοφία του Προγράμματος Σπουδών (2015) για τη διδασκαλία μουσικών οργάνων στο σύγχρονο ελληνικό Μουσικό Σχολείο ενσωματώνει γενικές αρχές-καταστάλαγμα διδακτικής εμπειρίας μαζί με νεώτερες τάσεις που προσεγγίζουν την μάθηση ολιστικά και ενδυναμώνουν την μουσική προσωπικότητα του μαθητή (Χρυσοστόμου κ.ά., 2015). Τα Μουσικά Σχολεία (Μουσικά Γυμνάσια, Ν. 1824/1988) αποτελούν αντικείμενο μελέτης και αναπτυσσόμενο πεδίο ερευνητικού ενδιαφέροντος. Διαπιστώσεις, ευρήματα και συμπεράσματα που υπάρχουν και τεκμηριώνουν τη φυσιογνωμία τους συμβάλλουν σε μία ανανεωμένη θεώρησή τους που οδήγησε σε ουσιαστική διαμόρφωση των νέων Προγραμμάτων Σπουδών.

Χαρακτηριστικά των Μουσικών Σχολείων, όπως ο συνδυασμός γενικής και μουσικής παιδείας, το εμπλουτισμένο πρόγραμμα μαθημάτων με δυνατότητες επιλογής, η διδασκαλία παραδοσιακής μουσικής, η ανάπτυξη της δημιουργικότητας μέσω των μαθημάτων αισθητικής παιδείας και το άνοιγμα των Μουσικών Σχολείων στην κοινωνία μέσω δραστηριοτήτων, εμφανίζονται να αποτελούν κριτήρια επιλογής τους από μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικούς (Κυριακίζιδου, 1998:94).

Ταυτόχρονα παρατηρήθηκε μία εξελικτική και διαφοροποιημένη πορεία και χρήση διαφόρων μεθόδων στη διδασκαλία της στα Μουσικά Σχολεία με χαρακτηριστικά τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης (Διονυσίου, 2002:158), η οποία συμβάλει στη διάδοση των μουσικών ειδών που συνυπάρχουν στην ελληνική μουσική αλλά και στο άνοιγμα προς άλλα είδη, όπως σύγχρονη, έντεχνη, μουσική διασκέδασης ή συμφωνική μουσική.

Ο χώρος των Μουσικών Σχολείων διαπιστώθηκε ότι δημιουργεί συνθήκες συνύπαρξης και αποδοχής της μοναδικότητας του άλλου και του διαφορετικού, και ότι προτείνει την μαθητική σύνθεση ως εργαλείο νέας παιδαγωγικής, διατηρώντας παράλληλα τις καθιερωμένες μουσικές πρακτικές (Yeorgouli-Bourzoukou, 2004). Η παράλληλη σπουδή της δυτικοευρωπαϊκής και της ελληνικής μουσικής παράδοσης μέσα από συλλογικά και ατομικά μαθήματα και η καλλιέργεια συμμετοχικής μουσικής και πολύτεχνης έκφρασης με μουσικά σύνολα ποικίλων μουσικών ειδών έχει ως αποτέλεσμα να αλληλοεπικουρούνται αυτά και η δυναμική λειτουργία τους να ενισχύει και να εμπεδώνει μία πολύ-επίπεδη καλλιέργεια των μουσικών δεξιοτήτων, ενδυναμώνοντας την ευεργετική επίδραση της μιας δεξιότητας στην άλλη (Καλλιτεχνική Επιτροπή, 2012).

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο διδακτικής εμπειρίας και νεώτερων τάσεων στην μουσική παιδαγωγική, διαμορφώθηκαν οι βασικές αρχές του Προγράμματος Σπουδών για τα Μουσικά Όργανα στα Μουσικά Σχολεία.

Μίμηση

Η μίμηση είναι η αρχική, φυσική και αναντικατάστατη διαδικασία μάθησης, όπως και στη γλώσσα και στην ομιλία. Ο δάσκαλος ξεκινά να δείχνει π.χ. έναν τρόπο παιξίματος, σαν ένασμα της περιέργειας του μαθητή, ξαναπαίζει και επαναλαμβάνει συνεχώς για να έχει ζωντανό παράδειγμα ο μαθητής και να κατανοεί με αμεσότητα. Αναπτύσσεται έτσι και μια υγιής, διαλογική, και φιλική σχέση ανάμεσα στον μαθητή και στον δάσκαλο. Ο μαθητής ακούει και μιμείται δηλ. αναπτύσσει δεξιότητες αναπαραγωγής μουσικής, αρχικά ακούγοντας τον δάσκαλο και μετά διαβάζοντας την μουσική σημειογραφία. Η ακρόαση, γενικότερα σαν μία μουσική δραστηριότητα, και η μουσική ανάγνωση πρέπει να τροφοδοτεί η μία την άλλη συνεχώς σε όλα τα στάδια, για να προσφέρει στους μαθητές κίνητρα για να γνωρίσουν και να παίξουν ακόμη ένα διαφορετικό κομμάτι, και να αναπτύξουν γνώσεις και μουσικότητα.

Άσκηση

Εξαιρετική σημασία στην εκμάθηση οργάνου έχει η επανάληψη και η άσκηση. Επειδή η παραγωγή του ήχου ελέγχεται από το σώμα μας και, ανάλογα με το όργανο, ο μουσικός χρησιμοποιεί το στόμα, την αναπνοή, τα χέρια, τα πόδια, την κατάλληλη στάση του σώματος, βαθμιαία αναπτύσσει την κιναισθητική δεξιότητα και υπολογίζει την σωστή κίνηση, όχι τόσο με την όραση όσο με την συνολική αίσθηση του χώρου και του χρόνου. Από αυτή την άποψη η εκμάθηση οργάνου μοιάζει με την άθληση, και εξαρτάται από την συστηματική άσκηση, την «μελέτη», όσο και ένας αθλητής από την προπόνηση, ενώ ο μουσικός έχει στόχο να φθάσει στην κατάσταση συμφωνίας του και σώματος που καλούμε «τεχνική» και «δεξιοτεχνία». Παράλληλα καλλιεργούνται και προσωπικές ικανότητες όπως αυτοπειθαρχία, επιμονή, τήρηση των στόχων και κοινωνικές δεξιότητες συγχρονισμού και συντονισμού με την ομάδα.

Προσωπική έκφραση

Δεχόμαστε ότι θεμελιώδης στόχος της διδασκαλίας της μουσικής είναι η καλλιέργεια της προσωπικής έκφρασης και η ανάδειξη των χαρακτηριστικών του ατόμου. Καλλιέργεια που περνά μέσα από την απαραίτητη τεχνική και την γνώση ρεπερτορίου του οργάνου αλλά δεν σταματά εκεί. Εάν οδηγήσουμε τον μαθητή του οργάνου από τους δρόμους της σύνθεσης και του αυτοσχεδιασμού, εκτός από την πρωτότυπη και ανεξάρτητη προσωπική έκφραση, θα έχει την εμπειρία της πλέον βαθιάς γνώσης στην μουσική. Όπως επισημαίνει και ένας από τους σημαντικούς δασκάλους του 20ού αιώνα (Hindemith, 1969) «Η σύνθεση δεν είναι ένας ειδικός τομέας γνώσης που διδάσκεται σε όσους έχουν το χάρισμα ή σε αυτούς μόνο που δείχνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, αλλά η λογική ανάπτυξη ενός υγιούς και σταθερού συστήματος εκπαίδευσης».

Το νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τα Μουσικά Σχολεία καινοτομεί εισάγοντας τον αυτοσχεδιασμό στο μάθημα του οργάνου - ήδη από τον πρώτο χρόνο στο υποχρεωτικό πιάνο - καλύπτοντας ένα μεγάλο κενό στην ελληνική μουσική εκπαίδευση. Προσφέρει μια νέα διδακτική τεχνική / εργαλείο για τον δάσκαλο, ενώ δημιουργεί συνθήκες ανακαλυπτικής μάθησης για τον μαθητή. Η μόνη ουσιαστική προϋπόθεση είναι η έλλειψη φόβου και η αίσθηση αποδοχής. Όπως έχει παρατηρηθεί, το συνολικό περιβάλλον, ο χώρος, ο χρόνος και ο δάσκαλος, πρέπει να δίνει στον μαθητή την απαραίτητη ηρεμία και αυτοπεποίθηση για να εκφράσει το προσωπικό του γούστο, και να δημιουργήσει την δική του μουσική (Γεωργουλή, 2009).

Διαφοροποιημένη παιδαγωγική

Η διαφοροποιημένη παιδαγωγική βασίζεται στη δεδομένη ανομοιογένεια του μαθητικού πληθυσμού και αντιμετωπίζει το κάθε άτομο ως μοναδικό (Παπαϊωάννου, 2014). Εφόσον η διδασκαλία μουσικών οργάνων είναι ατομική εκ των πραγμάτων δημιουργεί προϋποθέσεις διαφοροποιημένης παιδαγωγικής.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε την μοναδικότητα του ατομικού μαθήματος του μουσικού οργάνου μέσα στην ελληνική εκπαιδευτική πραγματικότητα. Ακριβώς όμως αυτό προσδίδει και υποχρεώσεις σε σχέση με την διδασκαλία των γενικών μαθημάτων ή των θεωρητικών της μουσικής που γίνονται ομαδικά. Ο δάσκαλος οφείλει να έχει εναλλακτικά και διαφορετικά σχέδια δράσης, διδακτικά σενάρια και ποικιλία στρατηγικών ώστε να εμπνεύσει τον κάθε μαθητή, και να τον βοηθήσει να ξεδιπλώσει τις δημιουργικές του δυνάμεις. Όσο περισσότερο μαθαίνουμε να παίζουμε ένα μουσικό όργανο, να συνθέτουμε ή να αυτοσχεδιάζουμε, να επινοούμε τα δικά μας συνοδευτικά σχήματα, ακόμη και τα δικά μας στιχάκια, τόσο περισσότερο ακολουθούμε την διαφοροποιημένη παιδαγωγική.

Διαθεματική / διεπιστημονική προσέγγιση

Η μουσική είναι κοινωνικό φαινόμενο. Απαραίτητη ολοκλήρωση της μουσικής η σύνδεση της με την κοινωνία και τις άλλες τέχνες και επιστήμες, ιδίως στο χώρο των Μουσικών Σχολείων, όπου η γενική παιδεία έχει εμπλουτισθεί με επιπλέον μαθήματα μουσικής. Η διδασκαλία της μουσικής μπορεί να συνδυασθεί με διδασκαλία άλλων μαθημάτων, αλλά και το αντίστροφο. Η μουσική είναι εκ φύσεως διαθεματική, με προφανές παράδειγμα το τραγούδι που ενώνει μουσική, λόγο, ιστορία, γεωγραφία, θρησκευτικά. Τεχνικές ακρόασης που αναπτύσσουν την προσοχή και συγκέντρωση μπορούν να διδαχθούν μέσα από την ενεργητική ακρόαση μουσικής. Επίσης, είναι προφανής η σύνδεση και η διδασκαλία της Ακουστικής, κλάδου της Φυσικής, μέσα από τη διδασκαλία του μουσικού οργάνου, των Μαθηματικών και των αναλογιών των χορδών πάνω σε οποιοδήποτε έγχορδο, της Πληροφορικής μέσα από τη μουσική τεχνολογία, καθώς και της έννοιας «ρυθμός» που είναι κοινό σημείο σε όλες τις τέχνες και επιστήμες. Στο Μουσικό Σχολείο κάθε όργανο μπορεί να γίνει αντικείμενο ερευνητικής εργασίας (project), από πολλές διαφορετικές απόψεις και συσχετισμούς, ως Ερευνητική Εργασία στο Λύκειο, στην Θεωρία και Ιστορία Μουσικής στο Γυμνάσιο, και στις διδακτικές ώρες άλλων μαθημάτων, π.χ., Ιστορίας, Φυσικής, Εικαστικών.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της διδασκαλίας και της μάθησης και ταυτόχρονα αποτελεί ένα ισχυρό διδακτικό εργαλείο. Είναι το μέσο προσδιορισμού του βαθμού επιτυχίας των στόχων του Προγράμματος Σπουδών. Η αξιολόγηση έχει ως στόχους:

- Να βοηθήσει τη μάθηση
- Να καταγράψει την πρόοδο των μαθητών
- Να δώσει κίνητρα για μάθηση
- Να βελτιώσει την ποιότητα της διδασκαλίας
- Να βοηθήσει τους εκπαιδευτικούς να αξιολογήσουν τη διδασκαλία τους

Η αξιολόγηση δεν ταυτίζεται με την ποσοτικοποίηση των επιτευγμάτων των μαθητών αλλά περιλαμβάνει επίσης την παρακολούθηση της πορείας και της διαδικασίας προς το τελικό αποτέλεσμα καθώς και την ανατροφοδότηση των μαθητών για όλα αυτά. Επίσης παρέχει πολύτιμες πληροφορίες στον εκπαιδευτικό σχετικά με τις συνθήκες που επικρατούν στη διδασκαλία-μάθηση καθώς και με τις δυσκολίες ή τις αδυναμίες των μαθητών του, ώστε να είναι σε θέση να αναπροσαρμόσει τη διδασκαλία του. Η αξιολόγηση, με την εφαρμογή της σε όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας ως αρχική / διαγνωστική, διαμορφωτική / ενδιάμεση και τελική / συνολική, θα πρέπει να σχετίζεται με όλο το εύρος των διδακτικών στόχων, να ενισχύει τα κίνητρα των μαθητών και τη θέλησή τους για μάθηση και να αποτελεί αφετηρία για περαιτέρω μάθηση (Markea, 2003).

Οι ιδιαιτερότητες και η πολυπλοκότητα των μαθημάτων των μουσικών οργάνων καθώς και το εύρος των δεξιοτήτων και των γνώσεων που συνδυάζονται, απαιτεί ένα ισορροπημένο «σύστημα αξιολόγησης» το οποίο θα περιλαμβάνει ποικίλες στρατηγικές και εργαλεία προκειμένου να αξιολογηθούν όλοι οι στόχοι, οι διαδικασίες και τα περιεχόμενα του Προγράμματος Σπουδών. Παραδείγματα στρατηγικών που χρησιμοποιούνται όλο και περισσότερο τα τελευταία χρόνια στην εκπαίδευση αποτελούν η αυτό-αξιολόγηση και η ετερο-αξιολόγηση και παραδείγματα εργαλείων αποτελούν οι κλίμακες ελέγχου, οι κλίμακες διαβαθμισμένων κριτηρίων καθώς και εργαλεία τα οποία αξιοποιούν την ψηφιακή τεχνολογία.

Το Μουσικό Σχολείο

Η φιλοσοφία των προγραμμάτων διαμορφώθηκε και από την ιδιαίτερη δομή του Μουσικού Σχολείου ως θεσμού της ελληνικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που έχουν αναδειχθεί μέσα στην 25χρονη λειτουργία των σχολείων αυτών:

α. Η εκτέλεση μουσικών οργάνων συσχετίζεται και αναπτύσσεται παράλληλα με τις άλλες δύο πλευρές της μουσικής ικανότητας, την ενεργητική ακρόαση και τη σύνθεση, μέσα σε ένα πλέγμα μουσικών μαθημάτων, εκδηλώσεων, ευκαιριών για συνεργασίες μεταξύ μαθητών και καθηγητών.

β. Η εμπέδωση εννοιών της «θεωρίας της μουσικής» γίνεται και μέσω της διδασκαλίας του οργάνου - υποχρεωτικού και επιλογής - και μάλιστα προηγείται η πρακτική αντιμετώπιση στο όργανο. Όλοι οι μαθητές διδάσκονται πιάνο ως όργανο αναφοράς της ευρωπαϊκής μουσικής και ένα παραδοσιακό όργανο, όπως ταμπουρά, ως όργανο αναφοράς της ελληνικής μουσικής.

γ. Η ισότιμη διδασκαλία μουσικών και γενικών μαθημάτων, ευρωπαϊκής και ελληνικής παραδοσιακής μουσικής ενισχύει το καλλιτεχνικό κλίμα του σχολείου, και αυτό με τη σειρά του ενισχύει την δεκτικότητα και πρόσληψη μουσικών γνώσεων.

Δραστηριότητες ενδεικτικές του προαναφερόμενου πλαισίου

Αναφορά και συσχέτιση της εκτέλεσης με τις άλλες δύο πλευρές της μουσικής ικανότητας, την ενεργητική ακρόαση και τη σύνθεση (πιάνο).

Δραστηριότητες με σειρά φθόγων, κλίμακες, συγχορδίες.

Ο μαθητής:

Να ακούσει από τον δάσκαλο και να επαναλάβει στο πιάνο μελωδία 2-4 μέτρων σε διάστημα 10ης.

Να ακούσει από τον δάσκαλο και να επαναλάβει κλίμακα σε 2 οκτάβες με τα δύο χέρια διαδοχικά.

Να ακούσει από τον δάσκαλο και να επαναλάβει τυχαία 3-φωνη συγχορδία.

Να ακούσει και να επαναλάβει τυπικό σχήμα αρμονικής σύνδεσης με τις βασικές βαθμίδες.

Να ακούσει 3-φωνες συγχορδίες των κυρίων βαθμίδων (I-IV-V) μιας κλίμακας και να αναγνωρίσει και να παίζει την κλίμακα που ανήκουν.

Για όλες τις κλίμακες μείζονες - ελάσσονες, να ακούει τη μείζονα και να απαντά με την ομώνυμη ή με την σχετική ελάσσονα.

Δραστηριότητες με αρπίσματα

Να ακούει και να παίζει 3-φωνο ή 4-φωνο άρπισμα σε 2 οκτάβες, χωριστά.

Να προσθέτει άρπισμα πιανιστικής συνοδείας με το αριστερό σε μικρό μελωδικό σχήμα στο δεξί χέρι.

Να προσθέτει στο δεξί χέρι μελωδία επιλέγοντας νότες από αρπίσματα / συγχορδίες του αριστερού χεριού.

Δραστηριότητες με μουσικά κομμάτια

Να παίζει τουλάχιστον από 1 τραγούδι ελληνικό, 1 ροκ, 3 κομμάτια από σύγχρονο μη-τονικό ρεπερτόριο, και άλλα 3 ελληνικά τροπικά / παραδοσιακά.

Να τα ακούσει από το δάσκαλο πρώτα, να τα σχολιάσουν, και μετά να δει τις νότες.

Εμπέδωση εννοιών της θεωρίας - αρμονίας - ιστορίας της μουσικής στο πιάνο

Ο μαθητής:

Να παίζει μία μελωδία και συνοδεία, να την καταγράψει (8 μέτρα) και μετά να εισάγει διάφωνα διαστήματα, ένα τη φορά. Να αναζητά ομοιότητες με μουσική που γνωρίζει, τι θυμίζει κάθε φορά, ποιο είδος ή εποχή.

Να παίζει μικρό κομμάτι του Μότσαρτ και να αλλάξει το tempo, ή τον τρόπο μείζονα - ελάσσονα, ή το ύφος.

Να τραγουδάει την alto ενώ παίζει κομμάτι που έχει μάθει από Anna Magdalena Bach.

Αξιοποίηση της ισότιμης διδασκαλίας ευρωπαϊκής και ελληνικής παραδοσιακής μουσικής

Ο μαθητής:

Να βρει και να παίζει στο πιάνο από μνήμης, μελωδία σε ασύμμετρο ρυθμό (π.χ. 7/8, 9/8, 11/8) που έχει μάθει σε μάθημα παραδοσιακής μουσικής στο σχολείο, και να γράψει την πρώτη φράση σε «ευρωπαϊκή» σημειογραφία. Να βάλει τα λόγια από κάτω και να συζητηθούν οι διαφορές, οι ομοιότητές της με τη βυζαντινή παρασημαντική και άλλα θέματα που ίσως προκύπτουν.

Αξιοποίηση της ισότιμης διδασκαλίας μουσικών και γενικών μαθημάτων

Ο μαθητής:

1. Να παίζει στην τάξη την ώρα της Ιστορίας σε σχετικό μάθημα για την Ελληνική Ιστορία κατά το 19ο αιώνα, κομμάτι που θα άκουγαν στην Αθήνα του Όθωνα, και να κάνει 2λεπτη παρουσίαση.

2. Να μελοποιήσει και να παρουσιάσει στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών απόσπασμα από λυρική ποίηση, π.χ. Αλκαίος, «ασυννέτημι των ανέμων στάσιν», με αφορμή την προσωδία και το νόημα (βλ. Γεωργουλή & Εργά, 2012).

Αξιοποίηση της συνύπαρξης εκπαιδευτικών μουσικής και «μη μουσικής» ειδικότητας

Ο καθηγητής Φυσικής ζητά να ακουστεί στο πιάνο της τάξης ένα κομμάτι επιλογής ενός μαθητή ως υπόκρουση για συγκεκριμένη ομαδοσυνεργατική δραστηριότητα, με στόχο να ερευνηθεί η λειτουργία της μουσικής ως συνοδείας μιας δραστηριότητας (για συγκέντρωση, συνοχή της ομάδας) και τα κριτήρια επιλογής.

Αξιοποίηση της συνύπαρξης εκπαιδευτικών διαφορετικών μουσικών οργάνων

Ο μαθητής:

Να ακούσει συμμαθητές του ενώ κάνει ο ένας μάθημα τρομπέτας και ο άλλος λύρας. Να περιγράψει το ηχόχρωμα των οργάνων και να βρει την πλησιέστερη απόδοση τους στο πιάνο.

Να αυτοσχεδιάσει πάνω σε αυτό που βρήκε (8 μέτρα) από την προηγούμενη δραστηριότητα.

Αξιοποίηση του καλλιτεχνικού κλίματος του σχολείου

Ο μαθητής να παίζει κομμάτι πιάνου για 4 ή 6 χέρια την ώρα του μαθήματος με τον μαθητή ή/και καθηγητή που κάνουν μάθημα την ίδια ώρα στο διπλανό στούντιο.

Βιβλιογραφία - Πηγές

Hindemith, P. (1969). *A composer's world*. Publisher: Peter Smith.

Markea, G. G. (2003). Evaluation in music education in Greece. *Educate: The London Journal of Doctoral Research in Education*, 3(1), 39-45.

Yeorgouli-Bourzoukou, S. (2004). *Examining the role of Composing and Improvising in Greek Music Education with particular reference to the Musika Gymnasia*. Ph.D Thesis, University College Winchester, University of Southampton.

Γεωργουλή, Σ. (2009). Ο δρόμος για την μουσική δημιουργικότητα. *Πρακτικά του 3ου Διεθνούς Συνεδρίου της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση, «Μουσική: Παιδεύει, Εκπαιδεύει, Θεραπεύει»*, Αθήνα, 30/10-01/11/2009 (Επιμ: Μαίη Κοκκίδου & Ζωή Διονυσίου).

Γεωργουλή, Σ., & Εργά, Ε. (2012). «Τραγουδάμε και Αρχαία Ελληνικά» διαθεματική διδασκαλία αρχαίας / νέας ελληνικής γλώσσας και μουσικής σύνθεσης, Β' τάξη Μουσικού Γυμνασίου Παλλήνης. *Ετήσια Εκθεση Αυτοαξιολόγησης 2011-2012 του Πειραματικού Μουσικού Γυμνασίου Παλλήνης, Σχέδιο Δράσης Ι: Δείκτης 4.2.: «Ανάπτυξη εναλλακτικών, καινοτόμων διδακτικών προσεγγίσεων» «Οι μαθητές συνθέτουν μουσική πάνω σε αρχαία λυρικά ποιήματα, ενορχηστρώνουν και τραγουδούν»*, Ημερομηνίες υλοποίησης του Σχεδίου Δράσης: 11/1/12 -17/5/12.

Διονυσίου, Ζ. (2002). Προσέγγιση στη διδασκαλία της ελληνικής παραδοσιακής μουσικής. *Πρακτικά του 3ου Συνεδρίου της Ε.Ε.Μ.Ε., «Διδασκαλία της*

- Μουσικής. Μοντέλα, Στρατηγικές, Μέθοδοι: Από τη Θεωρία στην Πράξη».*
(Βόλος, 28-30 Ιουνίου, 2002) (σσ. 154-168). Θεσσαλονίκη: Ελληνική Ένωση για τη Μουσική Εκπαίδευση.
- Καλλιτεχνική Επιτροπή. (2012). *Προγράμματα Σπουδών Μουσικών Σχολείων.*
Απόσπασμα Πράξης της συνεδρίασης με αρ. 101/8-10-2012 της Καλλιτεχνικής Επιτροπής για το Θέμα 201.
- Κυριαζικίδου, Π. (1998). *Τα μουσικά σχολεία στην Ελλάδα: Θεσμικό πλαίσιο και σχολική πραγματικότητα.* Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- Ν. 1824/1988, άρθρο 16, Ι'. *Ίδρυση και λειτουργία μουσικών σχολείων* (ΦΕΚ 296/τ. Α' /30.12.1988). Αθήνα.
- Παπαϊωάννου, Μ. (2014). *Διαφοροποιημένη διδασκαλία: Ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτομιών και project.* Πρόγραμμα Πιστοποίησης Παιδαγωγικής και Καθοδηγητικής Επάρκειας Εκπαιδευτικών. Αθήνα: ΕΚΔΔΑ.
- Χρυσοστόμου Σ., Γεωργουλή, Σ., Ζεπάτου, Β., Κατηρτζόγλου, Σ., Μεταλληνός, Π., & Ραφτάκης, Σ. (2015). *Γενική φιλοσοφία και σκοποί του Προγράμματος Σπουδών του Θεματικού Πεδίου 'Μουσικά Όργανα' σύμφωνα και με τα διεθνή πρότυπα γνώσεων - δεξιοτήτων - ικανοτήτων, Άξονες και κριτήρια για τη σύνταξη των νέων Προγραμμάτων Σπουδών και των Οδηγών για τον Εκπαιδευτικό με βάση το Ωρολόγιο Πρόγραμμα στο πλαίσιο της Πράξης «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα) - Νέο Πρόγραμμα Σπουδών» με κωδικό ΟΠΣ 29540 του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής.* Αθήνα: Ι.Ε.Π.